

TLAČOVÁ SPRÁVA č.7 - sezóna 2018/2019

Ľubomír Vajdička: Furianti sa môžu odohrávať kdekoľvek

Už o niekoľko dní, v piatok 9. novembra, bude mať v Štátnom divadle premiéru hra Ladislava Stroupežnického NAŠI furianti. Režisérom, ale aj autorom prekladu a úprav originálneho českého textu je známy slovenský divadelný režisér Ľubomír Vajdička. V rozhovore prezrádza, prečo hra vyše 130 rokov populárna u našich západných susedov má na Slovensku minimálnu inscenačnú tradíciu a hovorí aj o tom, že s furiantstvom sa stretávame dodnes a odohráva sa všade okolo nás.

Hoci mali Naši furianti premiéru pred vyše 130 rokmi, dodnes patria medzi populárne hry najmä u našich západných susedov. Na Slovensku je ich inscenačná tradícia oveľa chudobnejšia. Čím to podľa vás je, českými reáliami, ktoré nie sú až tak platné na Slovensku? Ved' svojich furiantov mali aj slovenské obce a žijú medzi nami dodnes...

Máte pravdu, v prípade Našich furiantov sa vlastne ani nedá hovoriť o inscenačnej tradícii. V prvých rokoch Činohry SND sa hrali trikrát (poslednú inscenáciu v roku 1937 režíroval Viktor Šulc), ale všetko to boli inscenácie českého súboru. Po slovensky sa po vojne hrali doteraz Furianti opäť len trikrát, v roku 1970 v SND pod názvom Viťúzi v réžii Jozefa Budského, 1976 v Prešove a 1982 v Košiciach v réžii Vladimíra Petrušku - takže o inscenačnej tradícii sa dá hovoriť vlastne iba v košickom divadle. Bude to možno aj tým, že hra je dosť zaľudnená, teda vyžaduje početný súbor, ale možno aj reáliami. Ja som napríklad slovo „furiant“ považoval za nepreložiteľné (furiant podľa slovníka českého jazyka znamená „člověk přemrštěně a okázale projevující své sebevědomí, pýchu, domýšlivost, nadutost, nafoukanost, umíněnost; vůbec člověk pyšný, umíněný“), až kým som nezistil, že sa nachádza aj v slovníkoch slovenského jazyka. Takže nie „viťúzi“ ako kedysi v SND, ale furianti. A „NAŠI“. Podčiarknuté a zdôraznené.

Dramaturg Miro Dacho prezradil, že na emblémovú hru českej klasickej dramatickej spisby sa ako režisér a autor prekladu a úprav pozeráte kriticky vo vzťahu k obrazu spoločnosti, ktorý Stroupežnický vytvoril. V čom je pohľad Ľubomíra Vajdičku na furiantov nový v porovnaní s tým, ktorý sa traduje v Čechách?

Aj pri čítaní hry, aj pri inscenáciách, ktoré som doteraz videl, som mal pocit, že ako autor, tak aj inscenátori boli k furiantstvu svojich hrdinov akísi láskaví a zhovievaví, v zmysle českého „co jsme si, to jsme si“, napokon, hra má šťastný koniec. Vrátim sa k významu slova furiant. Pôvod má v latinčine a má spoločný kmeň s fúriami, aj anglické „fury“ je ostrovný bratranec českého furiantstva. Teda zloba, ak nie zúrivosť až zbesilosť. Takže nielen slovenské obce majú svojich furiantov a žijú medzi nami dodnes, ale furianti sa pohybujú aj v omnoho vyšších kruhoch a neštítia sa ani zločinu, ako sme sa, žiaľ, nedávno presvedčili.

Stroupežnického originál sa odohráva v juhočeskej dedinke. Pre nové naštudovanie v košickom divadle ste urobili aj vlastný preklad originálu, kde sa bude odohrávať?

Moji, ak tak môžem povedať, furianti hovoria spisovnou slovenčinou, a môžu sa odohrávať kdekoľvek, aj vo vyšších kruhoch, v tých však nejde o hlásnika, napokon tí už neexistujú, ale môže ísť napríklad o primátorku alebo policajného prezidenta, ústavného sudcu, dokonca o prezidentskú kandidatúru. A prejavy furiantstva v týchto prípadoch sú omnoho bližšie pôvodu toho slova, sú však sofistikovanejšie, takže si ich často ani nevšimneme, alebo ich zaregistrujeme prineskoro.

Asi nie je náhoda, že hra, ktorej dej sa odohráva na pozadí volieb hlásnika, má premiéru deň pred komunálnymi voľbami. A zrejme ani zvýraznenie slova NAŠI v titule nie je náhodné.

Priznávam, že pre mňa je to náhoda. Len pred pár dňami som si uvedomil, že pre druhú premiéru Furiantov nevyužijem svoje volebné právo. Lepšie: nesplním svoju občiansku povinnosť. Odovzdať hlas môžem len v mieste svojho trvalého bydliska. Dúfam, že môj hlas nebude chýbať kandidátom, ktorých by som rád videl vo volených funkciách.

1.11.2018

Svjatoslav Dohovič, web editor a PR